191

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kolla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schüier
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis,
sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28 50
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 147:—
Termin (4 kuud) .... kr. 53:—
Kuu .... kr. 15:—
Kuulutusehind 75 ööri mm.
Ärikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren

Upplaga C
Kolmapäeval, 1. aprillil 1970
Nr. 74 (3358)

Eesti perekond Fiji-saarel Kirjeldus "Karjalan Heimos"

Ajakirja "Karjalan Heimo" (kaksiknumber 1—2, 1970) on avaldanud enam kui leheküljelise artikli "Kuumad tervised Vaikse ookeani paradiisist". Sellele sissejuhatuses on ütledud, et austraalia eestlased Vella ja Olva tulid suvel 1963 Soome. "Vella isa kirjutas minule", ütleb artikli autor B.K., "et lapsed on pulmareisil. On ükskõik, millise mulje nad saavad Euroopast, aga soovin südamest, et nad saaksid Soomest hõimumeelse, meeldiva pildi".

Edasi üteldakse artiklis, et noored on sündinud iseseisvas Eesti, kuid üles kasvanud paguluses Saksamaal ja Austraalias. Nad said meeldiva mulje Soomest ja nendest said Soome-sõbrad. Naasnud koju umbes aasta kestnud pulmamatkalt, sündis neile tütar, kellele pandi nimeks Ulvi, meie kodukoha Ulvilandi mälestuseks. Olavist on saanud majanduesteadlane. Vella on sisustusarhitekt.

Järgnevalt on avaldatud Vella kiri, mis on kokkuvõetult järgmine:
— Asume nüüd Fiji-saarel. Meie elus juhtus äkiline muudatus ja ootamatus. Juulikuul sai Olav üllatava pakkumise. Kuna tingimused olid meelitavad, siis me ei kahelnud kaua. Pakkisime asjad ja septembris saabusimegi "imemaale". Kokkulepe kehtib kaks aastat.

Oleme nüüd elanud juba kolm kuud siin lõunamere paradiisis, väikeses majas palmide all mererannal. Suva-nimelisse linna on kaks kilomeetrit. Linn on hästinähtav üle lahe. Suva sadama laevaliiklus on mõndagi pakkuv. Tütar Ulvi eraldab juba kaubalaeva, reisilaeva ja sõjalaeva üksteisest. Ta oskab eraldada ka täislastis laeva lastivabast. Vaatest merele ei küllastu kunagi. . .

Kolme kuu kooksul oleme näinud mitmesuguseid ilmu. September oli kaunis, päikeseküllane me ei näinud ühtki veetilka. Oktoobris sadas kogu

Järg. lhk. 2.

VC ohustab Kambodzhat

PNOM PENH — Kambodzha uus valitsus teatab, et olukord riigis on tõsine, kuna üle piiride valgub üha rohkem vietcongi ja Põhja-Vietnami üksusi. Ametlike andmete kohaselt opereerivad VC-jõugud kõigest mõnekümne kilomeetri kaugusel pealinnast Pnom Penh.

Kambodzha peaminister, kindral Lon Nol märgib, et tema valitsus võtaks hämmeelega vastu kõikvõimalikku sõjalist abi USA-st, Prantsusmaalt ja Indoneesiast, kui vietconglaste rünnakud muutuvad veelgi hädaohtlikumaks. Ühtlasi teatatakse, et arvestuste kohaselt asub Kambodzha piirides umbes 40 000 vietcongi ja Hanoi sõdurit. Uus valitsus toonitab, et sõjalist välisabi võetakse vastu selleks, et kindlustada riigi erapooletust. Seda ähvardavad praegu ülimal määral Kambodzha piirides tegutsevad punasissid.

Eesti Üliõpilaste Selts pühitseb aprilli algul üle maailma oma sajandat aastapäeva. Stockholmis toimub 10. aprillil kell 10 pidulik jumalateenistus Jakobi kirikus. Laupäeval, 11 aprillil kell 11 on pidulik koosolek Kontsertmaja väikeses saalis ja kell 13.30 vastuvõtt Rootsi Eestlaste Majas, [illegible] Kocostan 10. Sama laupäeva õhtul toimub Grand [illegible] ball. Pildil EÜS-i Rootsi Koonduse Stockholmis talendatud eestseisus. Istuvad vasakult: Matti Kõresaar (vanamees), Tõnis Aruste (kirjatoimetaja), Vello Mänd (esimees) ja Juhan Marandi (laekahoidja). Seisavad vasakult: Peep Ernits, Jon. Mühlberg, Madis Parre, Leo, Urm, Tammi Parts, Toivo Nagel ja Henn Kohh. (EPL-foto: M. Lepper).

Laupäeval, 18. aprillil kell 19 ja pühapäeval, 19. aprillil kell 17 Södra Teatris Stokholmi Eesti Teatri etendusena A. H. Tammsaare "Elu ja armastus". Pääsmed müügil Eesti Kultuuri Koondises esmaspäevlt, teisipäevit, kolmapäevit ja reedeti kl. 12—18 ja neljapäevlt kl. 10—18. Pildil: Tonni — Helju Mängel ja [illegible] Anna — Agnes Lepp.

Atleet keisrinna kuldnõelaga 90-aastase eestlase jutustus

Aftonbladet avaldas 15. märtsil peaaegu leheküljelise kirjelduse ja kaks pilti 90-aastasest Aleksander Schneiderist, kes elab oma villas Örebro lähedal. Artiklis üteldakse, et Schneider on olnud 25 aastat "örebrolane". Ta on endine kuulus tsirkusetäht, kellele on Euroopa suurlinnades selle sajandi algul rohkesti juubeldatud, iseäranis tema hiigelnumbri puhul.

— Aleksander Schneider ei oska rootsi keelt kirjutab Aftonbladet, aga ta jutustab tõlgi vahendusel m.h. oma käimisest vene tsaari hoovis, jutustab sellest, kuidas ta sõitis voorimeestega Euroopas ringi kui elukutseline maadleja, kuidas teda kanti juubeldades läbi Kiievi tänavate 65 aastat tagasi, kui teda krooniti maailmameistriks. Teda nimetatud ka tsirkuste Autokuningaks: temast sõidetud tsirkuses iga õhtu täislastitud autodega üle. Pikk ja dramaatiline on olnud vana eestlase tee kuni väikse pensionärieluni koos abikaasa Idaga. Ta on sündinud Tartus puusepa pojana.

Edasi selgub, et Aleksander saadetud 13-aastaselt vanema venna juure, kel oli pagaritööstus. Vanem vend oligi see, kes innustas teda jõumehe-treeningule. Eestis ja Venemaal oli tollal jõuproovimine suureks rahvaspordiks. Seda demonstreeriti tsirkuses. Teade tugeva Tartu-poisi harukdasest jõust levines, kuni ta sai pakkumise ühelt vene krahvilt õppimiseks tema spordikoolis Peterburis.

— Kool oli raske, jutustab Schneider. — Raskusetõstmine, maadlemine, akrobaatika — need oli peaalad. Kui ta oli võitnud vene meistrivõistlustel tõstmises, kirjutas ta vastavale esinemiskontrahile alla.

A. 1906 saavutas Aleksander Schneider oma elu suurima võidu professionaalsete atleetide maistervõistlusel Kiievis. Ta surus 120 kg ja tõukas 144 kg. Sellest piisas ülekaalukaks võiduks. See võit kujunes ringirändava elu lähteks ja uuteks meistritiitleiks Euroopa pealinnades ning tegevus arenes lõpuks tüübilisteks tsirkuse jõutrikkideks.

Ta hoidis hobuseid, kes tõmbasid kahelt poolt, maadles väljakutsujatega publiku hulgast ja painutas raudkange. Teda tegi aga eriti kuulsaks esinemine Autokuningana. Selle aja rasked autod, peal viis isikut, sõitsid temast üle. Number pälvis suurt tähelepanu, kuid keelati ära paljudes kohtades, kuna mõned, kes üritasid järele teha, suruti auto all publiku ees surnuks.

Aleksander Schneideri populaarsus kujunes seevõrd suureks, et tsaar Nikolaj II kutsus teda enda juure, kus keisrinna Aleksandra talle kuldnõela kuuerevääri kinni-

Järg. lhk. 2.

Registr. ELA suvikodusse

GÖTEBORG (EPL) — ELA suvikodusse Kärr-Sämstad on alanud registreerimine. Suvikodu tegevus esimeses vahetuses algab teisipäeval, 16. juunil ja kestab 28 päeva. Teine vahetus algab 14. juulil ja lõpeb 11. augustil.

Laste vanuse määrab sündimine aastate 1958 ja 1963 vahemail. Erandjuhtudel võib ka suvikodu juhatuse eriotsusel võtta vastu kas aasta võrra nooremaid või vanemaid lapsi. Suvikodu-tasu on ühe vahetuse eest 7—12 aastase lapse pealt 130 krooni, üle 12-aastase lapse pealt aga 155 krooni.

Sõit suvikodusse toimub tasuta. Lapsed, kes elavad väljaspool Göteborgi linna ja tuuakse saatja poolt kas Göteborgi või otse suvikodusse, peavad kasutama harilikku sõidurongi. Magamiskoha ega kiirrongi istekoha-pileti eest sotsiaalasutus ei tasu. Lapsesaatja sõit edasi-tagasi lapse üleandmise paigani tasutakse ELA poolt sama tariifi alusel.

Suvikodu-tasu öiendatakse laste arstlikul järelevaatusel, millest siis hiljem teatatakse juhatajale suvikodus. Registreerimisblankette saab tellida telefoni teel 031/82 38 58 Jakob Aljaselt.

Esmese vahetuse külastuspäevaks on pühapäev, 28. juuni ja teise vahetuse külastuspäevaks pühapäev, 26. juuli.

Looduskaunis Bohuslänis asuva suvikodu asukoht, nagu teada, on Lysekill ja Munkedali vahelisel maaalal, 9 km Brodaleni jaamast, Gullmarsfjordeni põhjakaldal. Lahe rannale on korraldatud väike liivaplaazh ja ehitatud paadisild.

Suvikodu juure kuulub ka ujumiskool ja sellega seotud vahelduv tegevus, nagu ujumisvõistlus, kalapüük, sõudmine j.m.

Palmipuude pühal toimus Stockholmi Jakobi kirikus kandidaat Eduard Kägi õpetajaks ordineerimine, mida toimetasid peapiiskop J. O. Lauri ja assistentidena Konsistooriumi vaimulikud assessorid J. Aunver ja R. Kontmeister ning ilmalikud assessorid Voldemar Palm ja Teodor Künnapas. Jutlustas kandidaat Ed. Kägi, kuna liturgia ja altariteenistuse pidas abipraost K. Veem. Pildil vasakult: V. Palm, R. Koolmeister, E. Kägi, K. Veem, peapiiskop J. O. Lauri, J. Aunver ja T. Künnapas. (EPL-foto: Lepper)

Ka venelased röövimisohus

BUENOS AIRES — Ebaõnnestunud katse röövida ära kahte vene diplomaati leidis aset Buenos Airesis. Relvastatud mehed said küll venelased autosse, kuid stardil kukkus neist üks autost välja ja masin ise peatati politsei poolt pärast ühekilomeetrilist tagaajamist.

Diplomaatide röövimised on Ladina-Ameerika maades kujunenud tavaliseks nähtuseks, kusjuures eriti tagaotsitavad näivad olevad USA diplomaadid. Kommunistidest röövlid ähvardavad oma vange surmata, kui teatud ajaks pole vanglatest vabastatud teatud poliitilisi vange. Inimröövlite nõudmistele on senimaani peaaegu eranditult vastu tuldud. Buenos Airesi vahejuhtum on esimene, kuhu on segatud venelased. Mõõdunud reedel ähvardas üks linnas tegutsev parempoolne grupp surmata vene suursaadiku kättemaksuks vasakekstremistidele, kes röövisid ära Paraguai konsuli. Konsul vabastati laupäeval.

● Kunstnik Epp Ojamaaga, kes töötab osalise ajaga kunstiõpetajana New Brundswickis, USA-s, leiab ulatuslikku tutvustamist kohalikus ajalehes "The Sunday Home News" tema näituse puhul Kennedy-raamatukogus.

Kauber-Textili omanikud Tamara ja Artemi Kauber äsjavalminud toodet kontrollimas. (EPL-foto Lepper)

Kauber-Textil kümmeaastane

Stockholmis, Hägerstenis, töötav eesti tekstiilitööstus — Kauber-Textil — sai 1. aprillil 10-aastaseks. Pr. Tamara Kauber, kes on tööstuse hingeks ja selle asutamisel a. 1960 oma abikaasa Artemi Kauberi kõrval juhtivalt tegev olnud, jutustab juubeli puhul Eesti Päevalehele, et tööstustegevus areneb praegu kõigiti hästi.

— Nüüd läheb kõik nagu iseenesest. Aga algusaastad olid tõepoolest rasked. Kuid raskustest saadi üle eestlastele omase visadusega. Jätkamist tiivustas teadmine, et oled iseoma peremees, mitte teiste poolt juhitav ega sunnitud. Alustasime esialgu väiksel kodusel viisil, nagu see tollal võimalik oli. Toodame lasterõivaid ühe-kuni viieteist-aastastele. Samuti ka pidurõivaid daamidele.

Edasi selgub, et "Kauber-Textil" omab pidevalt tosin töölist. Kogu personal ulatub 15-ni. Aja arenguga kaasnevalt ja kvaliteedi hoidmiseks ning tõstmiseks on pidevalt tööstust uute moodsate masinatega täiendatud ja vanu asendatud.

— Oma tooteid realiseerime peamiselt Rootsis, ütleb pr. Kauber. — Aga mõnel määral müüme ka välismaale. Täidame eeskätt tellimisi. Tellijate hulgas on, teadagi ka, kaasmaalasi. Seoses kodumaale kinkepakkide saatmisega oleme eestlastele hinnasoodustusi teinud, et sel viisil leevendada kulusid, mis on ju eriti tollide osas ebainimlikult kõrged.

Pr. Tamara Kauber, kes on pärit väikselt Hanikatsi saarelt Hiiumaalt, on saabunud Rootsi juba a. 1938. Hr. Artemi Kauberg, tööstuse direktor, on sündinud Hiiumaal koolilõpetaja pojana. Ta omab äri alal varemast ajast kogemusi, kuna ta iseseisvuse ajal omas koloniaaläri Heltermaal.

Vääriskivide ning mineraalide näitus

NEW YORK (VES) — Õieti oli selle näitusenimi ainult kolm tähte: "MGM" — Manhattan Gems & Minerals — ja sellele tehti raadios ja mujalgi vägevat reklaami nagu maailma suurim, või vähemalt pidi seal näha olema maailma suurim ametüst mis kaaluvat terve tonni. Ja see pidi ju midagi olema mida vaadata.

Näitus toimus Hotell Manhattani teise ja kolmanda korra saalides, korraldus väga lihtne: igal eksponendil oma laud või paar pikki seina, selle robeline lina ning linal küll karbid kivimitega, küll vitriinid, aga ka kausid veega milles lihvitud ja lõigatud kivid paistsid ilusamatena kui kuivalt, või lihtsalt imevärvilised kivid nimesiltidega ja leiukohtade märkimisega, üksikult ja hunnikus. Ja esimene mulje: olles ainult poolelid; huvitet ja mitteasjatundja — on ikkagi võimas: milliseid tõesti imeväärseid asju maakera oma põues on peitmas, ja millised mõistmatud looduslikud jõud kõike seda rikkust on teinud.

Värvid: kõige puhtamast ihuvärvi roosast kõige jäisema siniseni — peaaegu sellist värvi, mis ei leiduks mõnel kivil või kristallil olgu see siis saladuslikult tume punane või kriiskav kollane. Lisaks sellele veel vormid mis on fantastilised, nagu tuna."

Järg. lhk. 2.

EPL *1. aprillil 1970*

SAKSA DIALOOG

Lääne-Saksa liidukantsleri Willy Brandti ja Ida-Saksa peaministri Willi Stophi kokkusaamisega Erfurtis juhatati sisse dialoog jaotatud Saksamaa kahe poole vahel lootuses, et see aitab vähendada pinevust Euroopas ja võib-olla soodustab maa taasühendamist. Pärast seda kui Brandt ja Stoph olid pikemat aega vahetanud mõtteid nelja silma all, avaldati läbirääkimiste kohta ametlik kommünikee, milles aga sisuliselt polnud midagi uut. Brandt on omalt poolt vaadelnud läbirääkimisi seisukohast, et tegemist on eeskätt sisesaksa problemaatika lahendamisega. Stoph seevastu on läinud palju kaugemale, esitades seitse konkreetset nõudmist eeldusena kokkuleppe saavutamiseks mõlema poole vahel.

Loetelu algab nõudmisega, et poolte suhted lähtuvad normaalsest võrdsusest rahvusvahelise õiguse põhjal, mis tähendaks tegelikult kahe saksa riigi tunnustamist. Teiseks nõutakse mittevahelesegamist teineteise välispoliitilisse asjaajamisse ja nn. Hallsteini-doktriini ametlikku tühistamist, s.o. loobumist teesist, et ainult Saksa Liiduvabariik esindab kogu saksa rahvast. Sellega on kooskõlas ka kolmas nõudmine, et mõlemad maad rahvusvahelise õiguse korras tunnustaksid teineteise territoriaalset puutumatust ja kehtivaid piire. Edasi nõutakse mõlema maa astumist Liitunud Rahvaste Organisatsiooni, äraütlemist tuumrelvadest igasugusel kujul ning biokeemiliste võitlusvahendite soetamisest-läbirääkimisi sõjaaegsete kahjude heakstegemiseks ka Ida-Saksamaa osas.

Ida-Saksamaa — DDR — on üles seadnud rea nõudmisi, mida on võimatu täita, kuna neil puudub kas juriidiline või moraalne alus, seletas kantsler Brandt oma aruandes Liidupäevale Bonnis. Oli juba ette teada, et kohtumine Erfurtis võis olla ainult alguseks mõttevahetuses, kus sügavad lahkuminekud vaadetes pidid esile tulema, seletas Brandt. Kuid keegi polnudki oodanud mõnesuguseid konkreetseid tagajärgi neil läbirääkimistel, sest selleks on vaja paljusid kõnelusi. Mõlemad pooled teevad nüüd järeldusi ettevalmistuseks järgnevale kohtumisele Kasselis 21. mail. Kõigest hoolimata oli reis Erfurti olnud siiski suureks elamuseks, tunnistas Brandt, "eriti kaasmaalaste osas, kes elavad DDR-is — ja te võite muidugi mõista, kui ma rohkem ei ütle ..."

See oli Brandti ainus vihje ovatsioonilisele vastuvõtule, mille osaliseks ta sai Erfurti elanikkonna poolt. Idasakslased tervitasid teda vaimustatult, murdes politseiahelaid, mis püüdsid rahvast eemale hoida. Välisvaatlejate arvates tingis sümpaatiameeleavaldusi idasakslaste üldine positiivne huvi Lääne-Saksamaa suhtes. Kuid loomulikult oli tegemist ka selge demonstratsiooniga Saksamaa taasühendamise kasuks, mis tavalise arusaamise järgi peaks vähemalt kergendamise kasuks, mis tavalise arusaamise järgi peaks vähemalt kergendama pääsemist üle piiri Ida ja Lääne-Saksamaa vahel, mis nüüd on suletud ja kulmineerib kurikuulsa Berliini-müürina. Kuivõrd häirivaks või koormavaks Isa-Saksa juhtkonnale kujunes tippkohtumine Erfurtis, ilmneb parimini Ida-Saksa ametliku teadetebüroo katsest seletada ovatsiooni mitte Willy Brandti, vaid Willi Stophi ülistamisega. Kuid idasakslaste kõnekoorid taipasid varakult vääritiseletamist ja hakkasid hüüdma selgesti, et nad tahavad näha Brandti.

Saksa dialoog algusega Erfurtis töötab kõigi tundemärkide järgi kujuneda Ida-Saksa juhtkonnale raskemaks probleemiks kui vastaspoolele. Kõnekoorid Erfurti elanikkonna hulgast toetasid ilmselt Brandti, kes teatavasti taotleb kõigepealt suuremat liikumisvabadust inimestele "Saksamaa mõlemas osas". Stoph ei taha sellest midagi teada, taotledes eelkõike Ida-Saksamaa tunnustamist iseseisva Saksa Demokraatliku Vabariigina. Ta ei taha ka midagi ette võtta, et "kergendada inimlikke suhteid" Saksamaa kahe poole vahel. Sedaviisi aga hakkab dialoog algusest peale külvama seemet rahutuse süvendamiseks idasakslaste seas, kes kogemuste kohaselt Erfurtist panevad Lääne-Saksa liidukantslerile suuremaid lootusi kui oma kommunistlikule valitsusjuhile.

A. K.

Eesti perekond

Algus lk. 1

aja ja päike oli täiesti kadunud. Siin sajab nagu valataks vett alla. Vihmavarjust pole vähimatki kasu. Vihm lööb läbi. Pole abi ka vihmamantlist, sest ilm on nii palav, et higistamisest ollakse peagi läbimärg. November oli vahelduv: polnud puudust ei päikesest ega sajust. Aastane sademete hulk on ümmarguselt 300 cm.

Soojus on kogu aja enam-vähem püsiv — 27 kraadi, aga ulatub mõnikord ka üle 30-ne. Merevee soojus on 33 kraadi. Kuid niiskus on muutuv. Kuiva ilma puhul — 27 kraadi — on niiskust 95 protsenti. Detsembrikuu viiendast algab suvi, mis kestab kuni aprillini.

On huvitav, et fijilasi ei näe kunagi päikesepaistelistel päevadel, ujumas, kuid saju ajal on nad alati vees. Mõte näib olevat, et kui ilm on kuiv, siis tuleb seda nautida ennast märjaks tegemata. Aga kui sajab kallavalt, siis ujutakse, naerdakse ja hõisatakse. Mida kõvemini sajab, seda mõnusam..

Fiji päriselanikud on suurekasvulised, mustanahalised melaneeslased. Nad on sõbralikud ja rõõmsad loodúslapsed. Neis on ka pisut härrasverd. Nad ei taha teadlikult teha tööd. Seetõttu tõid ka inglased 19. sajandil siia "töömasinaid" Indiast — lõikama suhkruroogu. Indusid on siin tänapäeval rohkem kui pärismaalasi. Siin on veel eurooplasi, hiinlasi ja muid Vaikse ookeani melaneeslansi ja polüneeslasi — segaverelised.

Siin puuduvad suurlinna-pahed, rikutud õhk ja kiire tempo. Aga, teadagi, puuduvad ka suurlinna-hüved — teater, kontserdid ja muud taolised. Siin pole ka televisiooni. Kohalik leht pakub ainult kinoteateid. Välismaa lehed saabuvad aegununa. Hommikuti on siiski raadioühendus Londoniga ja õhtuti Sydneyga. Kõik, mis nende kaudu kuulda, tundub olevat kuski kaugel. Ei ole just meelepärane elada vaiksel saarel keset ulgumerd, kaugel Jumala seljataga, eemal selle maailma muredest, aga samal ajal hoolitseda ka kirglikult tema asjust, muretseda ja närvitseda...

Isiklikult on minu elu siin sootuks teissugune kui Sydneys. Mul on siin majaabiline — alati naeratlev fijilane, tütarlaps. Siin maal puuduvad ametiühingud, kes ametitoskamata töölisele nõuaksid samasugust palka kui oskustöölisele või ülikooli-lõpetanule. Seetõttu on majaabilise pidamine siin täiesti loomulik. Majaabiline ei pese ainult pesu, ei triigi ega korista. Ta on ka suureks abiliseks kohalike eriolude tundmõppimisel. Käime koos turul, kus on tohkesti troopilisi puuvilju, vürtse, kalu ja koduloomi. Kõigist nendest on ta pädev valmistama maitsvaid roogasid.

Igatsus on suur sugulaste ja sõprade järele ,kes jäid Sydneysse. Mõtleme vanemaile, õdedele ja vendadele. Oli tahtmine reisida jõulupühiks Sydneysse, kuid otsustasime siiski teisiti. Tahame süveneda selleasemel uude ümbrusesse. Fijist Sydneysse on "ainult" neljatunnine lennumatk...

Mr.

Eestlasest atleet

Algus lk. 1

tas. — See kinglitus on säilinud ja meenutab keisrinnat tänaseni, ütleb Schneider.

Kui esimene maailmasõda algas, pidi ka A. Schneider minema rindele. Kuid mitte frondisõdurina, vaid kui artist vene üksuste ees esinemiseks.

Schneideril tulnud paljude maadlusmeistritega pidada mitu korda veriseid matche. Türgis, Balkanil ja Prantsusmaal. Vastased esinesid sageli mustas maskis.

— Türgis pakuti mulle kord 200 kuldrubla selle eest, et laseksin end maskeeritud türklase poolt seljatada. Kuid türklane kasutas autuid võtteid, mistõttu vihastasin ja heitsin oma favoriidi publiku hulka, ütleb Schneider.

Restorani-külastuste puhul telliti sageli hiigelportsjoneid teiste külaliste imestuseks ja endi reklaamiks. Mitte 3-4 biifsteeki, vaid neid pidi olema 15. Lisaks veel toored munad ja rohkesti õlut. — Kuid ärge uskuge, ütleb jutustaja, et me sõime kõik selle ära. Suur osa poetati spetsiaalsesse kohvrisse, mis oli peidetud kaasavõetud mantli alla.

Aleksander Schneider abiellus a. 1915 soomlannaga, kelle nimi on Ida. Nad elunesid siis Helsingis, kus ta töötas politseinikuna. Kui revolutsiooni tormid olid vaibunud, mindi jälle Eestisse. Ta jätkas oma tsirkuse-elu aastani 1934. Töötas pärast seda jälle politseis ja hiljem iseoma pagaritööstuses. Kui venelased teist korda Eesti okupeerisid, põgenes ta nende eest Rootsi.

Mr.

Ilmar Arensi artikkel ilmub Norras

OSLO (EPL) — Stockholmis asuva eesti õigusajaloolase dr. jur Ilmar Arensi pikemaid teaduslikke artikleid "Norge och norrmän i Göta Hofrätts trolldomshandlingar 1669—1776" tuleb käesoleval aastal avaldamisele norra teaduslikus ajakirjas "Historisk Tidsskrift", mille peatoimetajaks on Norra riigiarhivaar dots. Dagfinn Mannsåker.

Vaadeldagu eesti keelt rootsi vähemuskeelena

Arusaamine eestlaste kultuurilisest eriasendist Rootsis näib levivat ka väljaspool eestlaste eneste ringi. Sellest on tõhusaks näiteks äsja kirjastus Natur och Kultur väljaandel Stockholmis ilmunud raamat "Riv kulturbarriärerna!", mille autoriks on kirjanik ja bibliotekar Karl H. Boaly ning mis kuulub kirjastuse aktuaalsesse sarja "NoK debatt".

Raamatus, mis peamiselt käsitleb rootsi raamatukogunduse aktuaalseid probleeme, kuid sellega seoses puudutab ka muid kultuurinähteid tänapäeva Rootsis, on n.n. välismaalasteküsimusele pühendatud peatükk "Invandrarproblem". Selles kriitiliselt häälestatud peatükis öeldakse eesti kirjanike ja eestlaste asendi kohta Rootsis ms. järgmist:

"Sagedaimalt on need kultuuritegelased ja muud intellektuaalsetelt aladelt, kelledel on suuri raskusi rootsi ühiskonda liitumisel, arvesse võttes nende varasemat väljaõpet ja võimeid. Üheks näiteks sellepoolest on Peter Weiss, keda Rootsis pikka aega ei aktsepteeritud kui kirjanikku. Alles siis, kui tal oli edu välismaal, tunnustati teda ka Rootsis.

Pikk rida eesti kirjanikke, kes tulid Rootsi 1945 ja on muutunud rootsi kodanikeks, pole tänaseni kordagi saanud mõnd rootsi kirjanike stipendiumi, hoolimata et nad rootsi kodanikena avaldavad raamatuid — kuid eesti keeles, millest ometi praeguses olukorras tuleks vaadelda kui rootsi vähemuskeelt, sest meil on umbes 20 000 eestlast Rootsis.

Paljud eesti kultuuritegelasist veedavad varjutatud olemasolu arhiivitöölistena mõne kommunaalse või riikliku asutuse juures. Mitmetel kõnelustel on täisrootsi poolelt väidetud, et need "välismaised intellektuaalid tõkestavad ise endi integreerimist oma käitumisega, mis loob vabatahtliku endaisoleerimise".

See argumentatsioon on ainult kõrvalepõige vastutuse eest, mis lasub rootsi intellektuaalidel ja kultuuritegelastel, kuid mida nad ei suuda, ei taha või ei ole võimelised täitma. Küsimus on selles, et aktsepteerida erinevat atitüüdi, kutsuda enda koju välismaadel sündinud kolleege, käia nendega läbi, kutsuda neid kaasa meie organisatsioonidesse.

Rootsi Kirjanike Liidu põhikirjas leidub jatkuvalt määrus, mis ütleb et peab olema rootsi kodanik, et saada liidu liikmeks. Liikmeksoleku kriteeriumiks ei ole niisiis kirjanduslik looming rootsi keeles või kirjaniku aastate pikkune Rootsis asukine, vaid selleks on aadlimärk "sündinud rootslane" või vähemalt, et on saadud rootsi kodakondsus.

Välismaise sünnipäraga kirjanikel, kes on üle läinud rootsi keeles kirjutamisele, on läbilõikes palju raskem end maksma panna konkurentsis oma pärismaalastest kolleegidega. Nende asend on igas mõttes halvem. Harilikult ei kuulu nad mingisse klikki ega kildkonda, neil ei ole vanu kambavendi Lundi ega Uppsala päevilt ega ka mälestusi ühiselt veedetud sõjaväeteenistusest. Kriitika on sageli influeeritud ebateadlikust aksioomist, "et mitte-rootsi sünnipäraga kirjanikul on võimatu saavutada küllalt intiimset rootsi keele fineside tundmist, kui see keel pole emakeeleks". Autor tõendab mitmete kirjandusajalooliste näidetega, et see ei pruugi alati nii olla.

Karl H. Bolay on praegu Höganäsi linnaraamatukogu juhataja, varem on ta olnud bibliotekariks ms. Norrköpingis ja Tyresös. Ta on romaanikirjanik, luuletaja ja esseist, ise samuti sisserändaja, kelle emakeeleks algupäraselt on saksa keel. Tema isikut ja loomingut on eesti lugejaile juba aastate eest ms. tutvustanud "Tulimuld".

*

Eeltooduga ühenduses olgu mainitud, et Rootsi kirjanikefondi (Sveriges författarfond) stipendiumite jaotusest on raske detailseid andmeid saada, kuna viimasel ajal on avalikkusele teatavaks tehtud ainult pikaaja-stipendiumid ja väiksemaid stipendiume harva või üldsegi mitte mainitud.

Pikaaja-stipendiumite saajate nimestikus ei ole ühtki eesti kirjanikku, kuid 1969.a. lõpul jaotatud stipendiumide hulgas sai ms. kirjanik V. Uibopuu väiksema stipendiumi oma käsikirjas oleva romaani rootsi keelde tõlkimise kulude katteks.

Sven Maripuu doktoriks

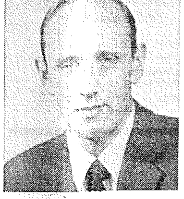

Dr. phil Sven Maripuu

GÖTEBORG (EPL) — Fil. lic. Sven Maripuu kaitses märtsikuu algul Chalmersi Tehnikaülikooli füüsikasaalis oma doktoriväitekirja, mille teemaks oli "Experimental and theoretical study of analogue and anti-analogue states".

Dispuut toimus inglise keeles. Üheks oponendiks oli maailmakuulus hollandi tuumafüüsika-professor Pieter Endt, kelle juhtimisel Sven Maripuu töötas viimasel ajal Hollandis Utrechti linnas. Teiseks oponendiks oli rootsi tuumafüüsika-teadlane civ. ing. de Jounge. Viieteistkümnest professorist koosnev kolleegium hindas hiljem Sven Maripuu väitekirja A-ga.

Värkse tuumafüüsika-doktor asus 1. aprillist ameeriklaste teenistusse Ohio osariigis, kus ta jatkab ja takendab oma uurimistegevust ühe suure lennuväebaasi laboratooriumis, mille personaal ulatub 30 000 isikuni.

Sven Maripuu on lõpetanud Göteborgi Ülikooli füüsikafakulteedi tsiv. insenerina. Sama ülikooli juures sooritas ta fil. lic.-eksami. Töötas seejärel Chalmersi Tehnikaülikoolis õppejõuna. Ta on töötanud ka ühe aasta ülikooli-õppejõuna Ida-Pakistanis ja pärast seda uurijana ja õppejõuna Utrechtis. Möödunud aasta algul oli Sven Maripuu kuu aega USA-s, pidades ülikoolides ja uurimisasutustes loenguid tuumafüüsika alal.

● India välisministriabi Surenda Pal Singh teatas hiljuti, et India ei takista Hitleri "Mein kampfi" müüki, kuna raamat on "osa poliitilisest ajaloost". Küsimus müügikeelust kerkis üles, kuna iisraeli suursaadik seda nõudis. Ministriabi tähendas, et raamat ei tekita tõenäoliselt juutide-vastaseid meeleolusid Indias.

Moskval pole sõjaplaane?

MOSKVA — N. Liit tegi oma Tassi agentuuri kaudu 14 märtsil avalikult teatavaks, et ta ei valmista ette sõjalist rünnakut Hiina vastu. See teade ilmus kõigis keskajalehtedes, kaasa arvatud "Rahva Hääl". Teadaandes süüdistatakse "kodanlikku ajakirjandust" ja mõningate "imperialistide riikide juhtkonda" aluseta kuulduste levitamises.

Edasi lisatakse, et Hiina kasutab neid kuuldusi oma sisemiseks propagandaks ja omapoolseteks sõjalisteks ettevalmistusteks.

Eesmärgiks olevat ka Hiina-Vene läbirääkimiste nurjanjamine Pekingis ja heade suhete taastamise takistamiseks.

Poliitilised vaatlejad leiavad, et selle ametliku teadaandega püüab N. Liit võimalikku edasist sõjalist tegevust panna ainult Pekingi vastutusele. Samuti paistab, et N. Liit ei kavatse Hiinat esimesena rünnata, nagu mõnel pool seni arvati, vaid tahab jääda defensiivsesse olukorda väljaarvatud juhul, kui peaks toimuma Hiina poolt otsene agressioon.

Samal ajal aga on partei annud selge signaali N. Liidu elanikkonnale, et Hiina kavatsused on ebaselged ja seetõttu ei saa ohtu sõja puhkemiseks kõrvale heita.

Mineraalide näitus

Algus lk. 1

kalt juhuslikud aga siiski seletamatult korrapärased. Õieti pakkusid vaatlejale enim huvitavat just töötlemata vääriskivid ja mineraalid, niisugused nagu nad maapõuest just leitakse. Nende hulgas ka loodusest leitud kulla ja hõbeda moodustised. Lihvituina ja ehteasjadeks töödelduina muutus kõik juba paljunähtuks ja kunstlikuks, eriti veel et suur osa oli töödeldud odavahinnalisiks massartikleiks — nende hulgas võis eelistada ameerika indiaanlaste käsitöid, mis siiski olid veel säilitanud kauaaegse käsitöötraditsiooni ja stiilitunde.

Näitusel võiski nagu eraldada kahte osa — esimene koosnes ilmselt kivimitega kauplejais' kas siis looduslikul või ümbertöötet kujul, teine osa väljapanejaist olid lihtsalt mineraalide ja vääriskivide kogujad, kes esitasid oma kollektsioone ja selle kõrval ülejäänud materjali ka müüsid.

Neid võiks nimetada tõelisiks loodusearmastajaiks, kes igat kivimit käsitasid kui tõelist aaret — nende koguses võis näha ka haruldasi kivistusi puutüvede jne. näol. Ilmselt esinesid oma kogudega ka mõned geoloogid, neil olid ainult vitriinid erakordsete leidudega ja nad ei müünud mitte midagi. Esinejate hulgas oli ka firmasid väljaspoolt U.S.A.-d, näiteks India Anil B. Dholakia ja Adris Oriental Gem ü Art Corp. — viimane müütas 14 karaadilist kuldsõrmust koos kuue vahetatava kiviga, hinnaks ainult 30 dollarit.

Näituse naelana väljakuulutet tonnine ametist oli omamoodi imelik: kolmveerand meetri kõrgune väljaspoolt herilase pesa meenutav kivim oli seest tühi ja sisekülgi katsid ametüstidekristallid. See oli nagu mingil moel tekkinud hiigel kivimull. Näitusel esines ka eestlaste firma "Exclusive Rock Company" ja neilgi oli kaks objekti, mis olid kindlasti raskemad kui tonn, kuid massiivsed ja ametüstid olid koondunud kiviploki väliskülgedele.

"Exklusive Rock Company" esindab ühte Kanada ametüstidekaevandust, ja väljapanekud äratasid tähelepanu erakordselt suurte ja korrapäraste kristallidega.

Kuigi näitus oli kinnine — sinna pääses ainult kutsetega — oli külastajaid palju, liigagi palju, kuna kõik tahtsid vaadelda ja olid kobaras laudade ümber. Ostuhuvigi oli suur, kuna hinnad ulatusid 25-st sendist kuni sadade dollariteni siis võis igaüks osta midagi, ilusavärvilisest kivikillust kuni lihvitud ja ilusalt kollase Tiigrisilmani või Sinise Agaadini. Ja oligi ostatahtjaid tütarlaste näol kes õhetavi põski omale sõrmuseid sõrme passisid, või mõne haruldaste kivimite kogujana, kes õnneliku näoilmega paarikilolist Rhodocrosiiti kaenlas kandis. Ja on imelik mõtelda, et geoloogid ja mineroloogid on jõudnud kõigele imeväärsele mis maapõuest tuleb anda nimed — kui jõuaks neid vaid meeles pidada!

Oli esitet ka tööriistu, millega vääriskive maapinnast väljatuuakse, samuti ka juveliiride riistu. "Hermans Minerals" oli pannud tööle mustajuukselise mehhiklase, kes lõpmatu kannatlikkusega lihvis rohelist kalliskivi pöörleval kivitahul ja kuna ameeriklased armastavad vaadata, kuidas midagi tehakse, siis olid teda alati kümned inimesed jälgimas. Näituse viimase päeva sensatsiooniks oli suure ja tumepunase rubiini seletamatu kadumine, kuigi saalides tõenäoliselt liikus hulk erariides detektiive.

EKS

Abielude sõlmimine hotellitööde taustal

HELSINGI (EPL) — Soome lehtedes avaldatakse ajuti teateid soome-eesti ehitusküsimustest seoses Tallinna "pilvelõhkuja-hotelli" püstitamisega. Teatavasti on soome ehitusühingu tehtavaks selle hotelli ehitamine. Nõupidamisi jatkatakse praegu selle üle, kas Soome teostab ka sisustustööd. Hotell arvatakse valmis saavat turismi tarvis kevadel 1972.

Iga leht on vahendanud reportaazhi oma "joone" kohaselt. Lõbus oli lugeda äsja Seura-nimelisest ajakirjast, kus kirjeldati üsna ulatuslikus artiklis "Romansside sild üle Soomelahe" abiellumistest, milliseid on rikkalikult sõlmitud soome meeste ja eesti neidude vahel. Igal viiendal nädalal pääsevad ehitustöölised lennuteid kaudu Soome käima, aga sama kerge ei näi olevat vastsete abielupoolte siirdumine Soome. Paberisõda on selle üle ägedasti käimas.

Ehitustöödel on ka soome naisi. Esimesena sõlmisid abieluühenduse leskproua Hilkka ja ingeri päritoluga tallinlane Igor Finberg. Teine õnnelik abielupaar on Eero Seppänen ja haapsalulane Linda-proua. Nad olid saanud asumisloa Soome. Asjadki olid juba pakitud. Aga siis tuli keeld. — Miks? Küsivad nad hämmastunult.

Veikko Nissinen abiellus Katri Prykäleeniga. Erkki Ryyppö on laulatatud haiglaraviteja Selmaga. Nad elutsevad ajutiselt Selma nõbu ja selle naise ning Selma ema juures kahetoalises korteris, mis on kitsas, aga loodetakse parema aja peale. Tõstukitööline Vihtori Ojavuo võlujaks on noor venelanna Nadja, kes on elanud veerand aastat Tallinna lähedal. Nad soovivad kevadel siirduda Soome elama. Praegu olevat elamisolud väga piiratud, aga noor Nadja, ameti poolest sekretär, ei ole eriti tahteline Eestist lahkuma. Pulmad olid olnud suurepärased, kestnud mitu päeva ja 80 pudelit oli "kahjutuks" tehtud.

Lihttööline Pentti Larikka oli abiellunud muusikaõpilase Liljaga. Esko Kekäle kohtas Pirita tantsulokaalis Tamara Männikuga ja armastus süttis esimesest silmapilgust. Pulmi pole veel peetud, aga paberid on sisse antud. Elavad kahetoalises korteris koos Tamara kasuvanematega, nõbuga ja neljakuise lapsega!

Keevitaja Esko Aihkisalo, kes töötab Tallinna-laevas, ja Lilja on annud juba abielu-paberid perekonnaseisu-ametisse. Traktorist Pertti Makkonen on puhuti heitnud silma Angeliinale, aga asju pole veel sama luku taha pandud, sest Angeliina ei taha oma maalt lahkuda. Rõõmsameelne Angeliina imestavat ms. soomlaste lõpmatut kohvijoomist — "viinajoomiste vaheajal". Tekstiiltööline noor Maarika võitis parketipanija Reijo Shemeiga südame, ja otsemaid ainsa pilguga. Eks näi, kas nendestki saab abielupaar!

"Eesti neiud on südamlikumad ja mõistlikumad kui soomlannad," on üldiselt soome meeste arvamine.

Nõnda siis: sõlmitakse suhteid ja ehitatakse sildu. Kui need ainult püsiksid — elu- ja poliitika raskustes!

Tuuli Reijonen.

■ Kanada finantsminister Benson märgib, et tööpuudus Kanadas tõuseb 1970. aasta jooksul suuremaks kui 1969. aastal, mis on tingitud valitsuse inflatsiooni vastu võitlemise poliitikast. Minister kinnitas ühtlasi, et valitsus tahab võtta tarvitusele erakorralisi abinõudsid, et abistada Ida-Kanada ja Quebeci piirkondi, kus tööpuudus on kõige suurem.

---

†

Vaikselt uinus mu armas mees ja meie hea, hoolitsev, unustamatu isa

August Jõgi

* 20. 2. 1909 Torgus, Saaremaal
† 26. 3. 1970 Mölndalis, Rootsis

Leinavad sügavas kurbuses

ABIKAASA
VALTER, ELSA
WERNER PEREKONNAGA
MAIMU PEREKONNAGA
ÕDE PEREKONNAGA Rootsis
ÕDE Kodumaal
SUGULASED, SÕBRAD ja TUTTAVAD

Puhka rahus võõras mullas!

Idanev ivake mulda ei jää.
Jumal kord ärkamiseks annab
tal' väe.

---

†

August Jõgi

mälestab leinas

ONUPOEG PEETER TANAV

---

†

Minu armas ja unustamata abikaasa

Amanda Rosaalie Pärg

N-na Kilu

* 10. 2. 1906 Randveres
† 23. 3. 1970 Rootsis

Mälestavad ja leinavad

ABIKAASA
POEG KALJO
TÜTAR PEREKONNAGA

---

†

Igavesele unele uinunud

Amanda Pärg'a

mälestavad

SKENE EESTLASED

---

†

Kallist

Marta Sergo't

mälestavad leinas

JOH. KOOR
abikaasaga
HCH. LIIVO
perekonnaga
PAUL PAHK

---

†

Liisa Metssalu

* 4. 5. 1893
† 24.3. 1970 Lius

Mälestab

TÜTAR SALME
perega Kumlas

On pisar mu silmas,
Suul lahkumishüüd.
Su võitlus siin ilmas
on lõppenud nüüd.

---

†

Andres Särev'it

leinavad kurbuses

AGNES LEPP-KAASIK
HARRY KAASIK
ERICH KALJOT
MARI KAMP
VALENTINE KASK
EDMAR KUUS
MILVI LAID
VALENTIN LIND
NIINI LOONA
MAIMU MARDI-BANG
HELMI ja ELMAR NEREP
EDUARD REINING ABIK.
JUSSI ROMOT
LENSI RÖMMER
IDA LOO-TALVARI
TIINA VENDER
LYDIA VIIDAS
AARNE VIISIMAA

---

†

Kodumaal surnud meie armast ema ja vanaema

Maria Vaher'it

N-na Ausner

* 18. 6. 1886 Kaberneemes
† 23. 3. 1970

mälestavad sügavas leinas

TÜTAR MIRALDA
perekonnaga
POJAD ARVED ja WOLDEMAR
perekondadega

Nüüd maga rahus, emake
Su tee on jõudnud lõpule.
Su viimne võitlus võideldud
Sa maisest piinast pääsenud.

Puhka rahus kodumaa mullas!

---

†

Armast onunaist

Marta Sergo't

mälestavad

HELJE ALBO
perekonnaga
KLARISSA TAGEL
perekonnaga
HELLE AUGUSTSSON
perekonnaga
LEONHARD NIIT
perekonnaga
ARNOLD SERGO

---

†

Armast sugulast ja sõpra

Marta Sergo't

mälestavad leinas

Ristipoeg VERNER
SALME ja ANTON
MALLE ja MARTIN
PAUL
HERMAN